C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Hasek_Jaroslav-Cikanska_historie.pdb

PDB Name: Cikánská historie
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Cikánská historie
Jaroslav Hašek

Nový majitel panství füzes-banockého byl prodchnut zásadami humanitními proti všemu zvyku uherské šlechty.
Bylo to tím podivnější, že byl dokonce i husarským poručíkem.
István Káposfalfi, tak se jmenoval, měl dobré šlechetné srdce po své matce, která když dala kdysi vyhnat starého správce, poněvadž ji okrádal, dlouhou dobu nad ním plakala.
Měl srdce měkké, tak měkké jako maso zralých žlutých melounů, které na polích za zámkem skláněly až k zemi své hlavy.
Tak dobré srdce měl, o kterém mohly v Pešti vypravovat celé historie šansonetky s pudrem na líci, že viděl-li pláč a slze pěkných dívčích tváří, vše pro ně udělal, ba i plakal, vypil-li předtím několik lahví jagerského, ano i plakal, ačkoliv byl husarským poručíkem.
Tak dobré srdce měl, že byl nucen prodat staré sídlo pod Jágrem na trati Hatvan, Gödölö, Gyendes.
Lidé, kteří ve všem nacházejí špatnosti, říkali, že je prohýřil, což dokládali tím, že István Káposfalfi ve třiceti letech měl úplnou pleš, kterou však on odůvodňoval přílišnými starostmi na vojně a pak zimnicí, kterou byl stižen při manévrech v bažinaté krajině u Gyarmatu
Panství füzes-banocké koupil za lacinou cenu. Totiž za zbytek, který mu byl vyplacen po vydražení jeho starého šlechtického sídla.
A z bývalého husarského poručíka, ozdoby promenády v Andrássy utcze v Pešti, stal se jednoho krásného jitra, kdy slunce červené jako záplava hořící trávy objevilo se na východě, pouhý statkář, mající

starosti, zda na trhu v městě stoupne cena kukuřice, či klesne.
Toho rána dal si totiž zavolat šafáře a řekl k němu:
"Jsem zde již týden a dosud nevím, jak vlastně můj velkostatek vypadá. Buďte tak laskav a proveďte mne všude. Chci vidět i stodoly, kurníky, stáje, zkrátka všechno."
Šafář nebyl s to chvíli vypravit ze sebe ani slova. Tak ho řeč překvapila.
"Velkomožný pane," pravil po chvíli, "račte laskavě uvážit."
"Co mám ke všem čertům uvažovat," zlobil se šlechtic.
"Račte uvážit," odvětil klidně šafář, "že dosud nebylo u nás zvykem, aby panstvo prohlíželo si stodoly a hospodářství. A pak právě za našimi statky bydlí cikáni ve čtyřech boudách. A tito cikáni, jak víte, nejsou lidé příliš čistí."
"Dám je vyhnat," řekl urozený pán.
"Račte odpustit, velkomožný pane," řekl šafář, "je to divná věc s těmi cikány. Nebožtík pan hrabě byl jim zavázán vděčností. Totiž nebožtík pan hrabě rád pil a jednou, když se napil, padl na cestě do žumpy. Ale tu stalo se, že cikán Faraš vytáhl pana hraběte ze žumpy, vzkřísil a u ohňů ve své boudě osušil. Byla totiž nebožka paní hraběnka velmi zlá. Od té doby měl rád, velmi rád pan hrabě cikány. Ono se tak leccos říkalo..."
Šafář zatahal důvěrně urozeného pána za kabát. "Říkalo se, že on nebožtík pan hrabě potom chodíval k Cikánům ne kvůli starému Farašovi, ale kvůli jeho dceři. Víte, dcera, vlastní dcera. Říkají jí Guža, to je cikánsky a znamená to večernici."
"Hezké jméno," pochválil Káposfalfi, kterého tato cikánská historie počala zajímat, "a jiného se nevypravovalo?"
"S nebožtíkem panem hrabětem chodíval jsem často a tu on mně vyprávěl leccos. Ta Guža je čert. Jednou přišel do boudy a štípl Gužu do tváře. Kdyby mne vrchnost štípla do tváře, z úcty k vrchnosti bych mlčel, ale Guža způsobila stařičkému panu hraběti velkou výtržnost a pohoršení.
Napřed mu nadávala a pak smýkala s ním. Ano, urozený pane, to je divoška. A nebožtík pan hrabě si toho nezasloužil. Chudák pan hrabě. Ztrácel paměť poslední dobou. ´Šafáři, kolik je mně let?´ ptával se mne. Byl to dobrý pán. A rozpustilá Guža na něho křičela: ´Dědečku ze žumpy!´" Šafář si hluboce vzdychl. "Je s těmi cikány obtíž," vypravoval dále. "Krade ta banda, jak může. A jednat s nimi příkře se nevyplácí. Jsou schopni všeho. Políbí ruku, a když zajdeš, smějou se ti."
"Příteli," řekl urozený pán, "dobrota víc zmůže nežli příkrost. To bylo vždy mým heslem." Urozený pán přejel si rukou přes holou hlavu.
"Dobrota," zavzdychal šafář, "ta se nevyplácí. Jako náš nebožtík pan hrabě. Vždy jednal s cikány šlechetně. Jednou, pamatuji se, přišel rychtář ze vsi k němu a stěžoval si, že cikáni v noci odvedli mu z chléva vepře. I vydal se pan hrabě sám k Cikánům. Šel jsem s ním. Přijdeme do první boudy. Pan hrabě mluvil k nim, aby nekradli, dobře se chovali, že jsou také lidé, že je dá všechny zavřít, když nevydají vepře, že však je nedá zavřít, poněvadž ví, že v příští noci pěkně zas vepříka dopraví do chléva, kam patří. On že řekne starostovi, aby po celou noc chlév nechal otevřený a nezamykal. Cikáni políbili panu hraběti ruku a neřekli ani tak, ani onak. Ale ráno druhého dne! Starosta div neplakal, když vykládal panu hraběti, že nechal chlév otevřený podle nařízení pana hraběte, ale že cikáni vepře nevrátili, naopak druhého vepříka odvedli, a ještě dvanáct králíků ukradli k tomu. Pan hrabě chtěl je tedy dát zavřít, ale právě druhého dne nato spadl do žumpy."
Šafář chtěl podruhé vykládat příhodu o žumpě, ale Káposfalfi ho přerušil: "Dobrota nesmí se zaměňovat s hloupostí. Můj předchůdce byl dle všeho trochu hloupý, který nerozuměl ani za mák hospodářství. Nyní chci vidět cikány a upravit jejich poměry. Veďte mne!"
Prošli zahradou a ocitli se na jižní straně, jejíž zeď byla porostlá révou. Hrozny visely dolů a mezi nimi kmitaly se jakési ušpiněné a snědé hlavy dětí.
"Vidíte, velkomožný pane, to jsou hoši cikána Tereka, již se ohlašují. Guža ráda hrozny,"
Bývalý poručík se zastavil. "Ke všem čertům," pravil klepaje šafáři na rameno, "nemohu si vysvětlit, co pořád je s tou Gužou. Guža prý ráda hrozny. Jestli Guža ráda vepřovou pečeni, cikáni ukradnou vepře, a vy řeknete: ´Guža ráda vepře´."
Káposfalfi se zasmál domnívaje se, že řekl něco velmi vtipného. "Ostatně," pokračoval, "je Guža vskutku

hezká?"
"Jest velmi hezká, urozený pane," popisoval šafář Gužu, "předně má krásné oči. Když se podíváte na ně zblízka, tu zdá se vám, že se svět točí zrovna tak, jako kdybyste vypil naráz bůhvíkolik vína. Jsou černé, abych tak řekl, jako černý močál - víte, urozený pane, byl-li jste za Hatvanem, viděl jste ten močál za městem asi tři hodiny, takové jsou její oči. Obličej je černý, snědý, uši má malé a vlasy -" Šafář se zamyslil a povzdechl si. "Vlasy, velkomožný pane, ty jsou jemné a černé. Černější nežli kabát velkomožného pána. Přitom je ale Guža nesmírně hrubá," skončil svou poetickou řeč šafář.
Vyšli ze zahrady a kráčeli podél potoka, kde praly ženy ze vsi. Tloukly palicemi do prádla na kamenu, a když viděly urozeného pána, přestaly prát a šeptaly si: "To jistě jde se podívat urozený pán na Gužu. Aby ho šafář neved. Že se nestydí."
Čtvrt hodiny cesty za potokem jsou banocké cikánské boudy. Určit statisticky přesný jejich počet jest velmi těžké, neboť zbourají-li cikáni jednoho dne několik bud, vystaví přes noc opět nové, a tak počet jejich se stále mění. V postavování bud sledují füzes-banočtí cikáni jistý cíl. Před léty byly jejich boudy postaveny prý hodinu od obce, a dnes jsou posunuty až k vesnici.
K těmto boudám slepeným z bláta a slámy, které za večera při svitu měsíce vypadají jako zákopy před pevností, vedl šafář urozeného pána.
Když se přibližovali k boudám, bylo slyšet zpěv cikánské písně: "Biš funty zaštera rá, rá, tři libry železa dali na mé nohy." Píseň dojemná a tklivá, opěvající loupež a krádež a tesknící nad zavřením ubohého cikána zloděje.
První, kdož se z cikánské rodiny objevila, byla Guža.
"To je Guža," pravil šafář, sleduje její hbitou postavu, která zmizela v boudě, odkud valil se dým, pocházející dílem z ohniště, dílem z krátkých dýmek.
Káposfalfi vnikl s šafářem do boudy, kam zmizela Guža, a chvíli neviděl nic pro dým, částečně jsa též omámen nezvyklým dusnem a zápachem, neboť cikáni páchnou jinak nežli usedlí obyvatelé Evropy. Neviděl chvíli nic, než cítil, že jest obklopen cikány, směsí větších i menších, kteří dychtivě hnali se k němu a líbali mu ruce.
Když za chvíli si uvykl na šero, zpozoroval, že stěny boudy pokryty jsou pestrými kousky koberců, totiž kousky látky, která před lety snad sloužila za koberce, a kolem těchto stěn že sedí na zemi několik dětí, stará Cikánka, starý cikán a Guža.
Poznal ji hned podle vypravování šafáře. "Ty jsi Guža?" řekl k ní; a namísto aby odpověděla ona, spustil starý cikán Faraš příval slov: "Vaše milosti, nejlaskavější urozenosti, to Guža, dcera má, vaše velebnosti, toť ona nehodná, která zde sedí, namísto aby šla políbit ruku urozenému pánu, který milostivě přišel podívat se na naši chudičkou boudu."
Řeč Farašova vzala na sebe palčivý tón. "Baže chudička, zcela bídná a mizerná," pokračoval, "za živobytí starého pana hraběte, za nebožtíka urozeného pána bylo a bývalo, dlouhá doba tomu, vaše milosti, bylo lépe, mnohem lépe. Jedli jsme a pomáhali našim ve vedlejších boudách. Dovolila jeho milost, aby Guža (polib, darebná, urozenému pánu ruku!) směla chodit každého dne do kuchyně panské pro zbytky, které milostivá vrchnost neráčila laskavě sníst."
Starý cikán utřel si rukávem široké košile oči: "Jsme bídně na tom, vaše urozenosti, po smrti nebožtíka pána urozeného nechodila více Guža do panské kuchyně, poněvadž ji vyhnali. Ach, bože můj! Cikán také člověk, a co zkouší od lidí, hůře než se psem, vaše milosti, s ním zacházejí, karša vagan dža. Polib, Gužo, říkám ti naposled, urozenému pánu ruce. Nejdeš? Vaše milosti, nejurozenější laskavosti. Guža jest nesmělá holka. Neodváží se (počkej, darebnice), neodváží se laskavosti vaší nejurozenější políbit ruku, zpráskám ji, vaše milosti, k službám laskavosti."
Starý cikán vzlykal a pletl palčivým hlasem jedno slovo za druhým.
Gužiny oči svítily v šeru.
"Guža může chodit pro zbytky do kuchyně," řekl urozený pán, "hodlám vám pomoci, jak budu moci, abyste nekradli, poněvadž zloděje na svém panství netrpím."
Urozený pán vyšel důstojně z boudy, vlastně vylezl, sledován jsa dítky celé rodiny cikána Faraše. "Pro dnešek mám toho dost," řekl k šafářovi, vdechuje čerstvý vzduch.
"Račte si dát šaty prohlédnout," řekl lakonicky šafář. "To víte, cikáni... Nebožtík pan hrabě často si dával

šaty vypalovat, když se od nich vracel."
Guža chodila již po čtrnáct dní do panské kuchyně pro zbytky jídel a kuchařka ohlásila za tu dobu jenom ztrátu tří stříbrných lžiček, které se též mohly vylít.
Urozený pán si sice časem na Gužu vzpomněl, ale za těch čtrnáct dní se o ni mnoho nestaral, neboť sledoval pilně spis "O různosti a vydatnosti plemen hovězího dobytka", až z klidného studia této důležité pro hospodáře knihy byl několikrát nemile vyrušen.
Seděl právě před knihou, podtrhávaje slova jako "pincgavský" a podobně, když někdo nesměle zaklepal. Vstoupila šafářka. "Líbám ruce urozenému pánu," jala se mluvit, "račte, milostivý pane, napomenouti mého muže. Ta Guža popletla načisto mému muži hlavu, že se ten dědek nestydí. Když přijde Guža do kuchyně, točí se kolem ní pořád a pořád. A považte si, vaše urozenosti. Nějaké šaty pro ni vyprosil ode mne, aby prý chodila slušně. Vzal i jméno vaše nadarmo. To prý dělá jen pro vás. Ale není to pravda. Za nebožtíka pana hraběte točil se také stále kolem ní. A zapomíná, že má dítě a mne. Bojím se, aby ještě s tou Cikánkou neutek. On je vám z takového rodu. Jeho dědek chodil čtvrt roku s cikány a nechal toho, až ho pod Debrecínem popíchali."
Slzy vyřinuly se šafářce z očí. Káposfalfi se usmál.
"Nebojte se," řekl, "šafář se do Guži nezamiluje, a kdyby se zamiloval, tak s ní neuteče. Ostatně řekněte v kuchyni, že si přeji, aby v poledne přišla Guža ke mně. Promluvím s ní rozumné slovo."
"Račte si dát pozor, urozený pane," radila šafářka, "ať vás neuhrane."
S prvním úderem zvonu ve vsi vstoupila Guža do pracovny urozeného pána.
Šat darovaný šafářkou pěkně jí slušel. Postavila se skromně u dveří a oči jen se jí blýskaly. "Pojď blíž," vyzval ji Káposfalfi, "a řekni upřímně, co vlastně je s tebou a se šafářem?"
"Úplně nic, devlehuretke, přísámbohu," pravila Guža. "To jen paní šafářka ve všem vidí bing, čerta. A když mne vidí, křičí cikánsky, to se naučila. Pokřikuje na mne: Ovaj andra gau, murduleska bárro, jav adaj, khaj, nuke thukelesden more."
Hezká Guža dala se do pláče. "Co to je?" ptal se Káposfalfi.
"To znamená," plačtivě pronesla Guža, "v tamté vsi zakopali vepře, jdi, Cikánko, ať ti ho dají." Přestala plakat a černé její oči zašlehly. Dívala se přímo na urozeného pána.
Káposfalfi, jak zprvu již známo, měl velmi dobré srdce.
"Gužo," pravil, "nechtěla bys zaměstnání? Mohla bys pomáhat při uklízení. Dám tě pěkně ošatit. Šafářka ti ukáže, čeho je třeba. Vycvičíš se. Tvůj otec, starý Faraš..."
"Není mým otcem," pravila Guža, "jen mne odmalička vychoval, urozený pane." Usmála se přívětivě na bývalého husarského poručíka.
"Do bud by ses ovšem nevrátila," řekl Káposfalfi, který čím déle se na Gužu díval, mluvil víc a více laskavěji, "ostatní bych zařídil ..."
Druhého dne šafářka učila Gužu všemu, co se od panské vyžaduje.
V okolí füzes-banockého panství jest pět panství jiných, jejich pozemky bezprostředně se dotýkají Füzes-Banoku. Majitelé těchto panství slují Pazár Zoltánay, Vitális Mórtolay, Izsó Bertalány, Mihály Komay a Károly Szerényi. Všem těmto šlechticům je dohromady 325 let.
Jsou to staří šlechticové, kteří na den svatého Štěpána krále oblékají ještě pláště, kožíšky lemované beránkem, a k boku připnou zakřivené šavle, na jejichž čepelech vyryta jsou léta 1520, 1632, 1606, 1580, 1545, dle toho, jak který rod prvně vystoupil na válečnou dráhu starého Království uherského. Jejich zámečky podobají se jeden druhému jako jejich pláště a jich mravy podobají se mezi sebou jako jejich zámečky. A tito šlechticové shromáždili se u nejstaršího z nich, 721etého Károly Szerényiho právě tři neděle po tom, kdy Guža ponejprv zastávala novou hodnost panské na zámku Káposfalfiho.
Seděli v jídelně za kulatým stolem, každý měl před sebou cínovou konvici s vínem, a kouřili mlčky z krátkých dýmek.
Teprv o třetí hodině řekl Szerényi: "Neslýcháno!" O půl čtvrté prohodil Komay: "Nevídáno!" O čtvrté hodině pravil Bertalány: "Hrozné!" O čtvrt na pátou pronesl Mórtolay: "Kupodivu." A deset minut po něm řekl Pazár Zoltánay: "Je to věc velmi nevídaná." A teprve o páté hodině pravil opět hostitel Szerényi: "Myslím, že mluvíme o našem sousedovi panu Káposfalfim." Bylo vidět, že víno rozvazuje jim jazyk.
"Pocházím ze staré sékelské rodiny," řekl nato Bertalány, "ale nikdy jsem nic takového neslyšel."

"Za Jana Zápolského před sty lety byly dost volné mravy. Ale tohle by se netrpělo," promluvil Komay.
"Lituji, že Káposfalfi jest naším sousedem, moje kukuřice hraničí s jeho melouny," pronesl Zoltánay.
"Celá stolice si o tom vypravuje, že za panskou má Káposfalfi Cikánku jménem Gužu," řekl Komay.
"Důstojný pan farář z Füzes-Banoku byl u mne na návštěvě," vypravoval Zoltánay, "a ještě dnes ho vidím. Div neplakal. Cikánka Guža obsluhuje hosty."
"Slyšel jsem," prohodil Szerényi, "že prý řekla panu faráři: "Jen pijte, pane faráři, a nestyďte se."
"A Káposfalfi, slyšel jsem," vyprávěl Komay, "se prý tomu smál a poklepal cikánce na rameno. A řekl prý jí: ´Jsi šelma.´"
"Nikoliv," pravil Szerényi, "řekl prý jí: ´Jsi hežká šelma.´"
"A to před panem farářem," dodal Bertalány. "Nevídáno!" "Neslýcháno!" "Hrozné!" "Je to věc nevídaná!"
"Dosti hanby zažili jsme s nebožtíkem hrabětem," pravil Szerényi, když se společnost trochu upokojila, "ještě nebožtík pan hrabě neprováděl nic zlého, jen že rád chodil se dívat na Gužu, ale tahle věc přesahuje naši trpělivost."
"Vezmeme věc dokola," pravil Mórtolay, "stojíme před hotovou událostí, že člověk jménem Káposfalfi, který když prohýřil někde v Pešti své staré šlechtické sídlo u Ráby, unikl, koupiv za zbytek, neprohýřil prý všecko, panství füzes-banocké, vnikl tedy sem mezi nás." Mórtolay se napil. "A jakmile se zde ohřál, tu tento člověk, nemám-li pravdu, chce udělat do našich počestných mravů, myslím, že mám pravdu, řekneme průkop a podkop. Udělá Cikánku Gužu najednou panskou. Cikánku, považte si, Cikánku..."
Mórtalay jevil znatelné rozčilení a převrhl, šermuje rukou kolem sebe, konvici s vínem. Když ji měl opět naplněnou, učinil pořádný doušek a za všeobecného ticha řekl: "To jsem chtěl říci, myslím, že si rozumíme."
"Nezbývá nám nic jiného," řekl Károly Szerényi, "nežli odhodlat se k těžkému kroku, totiž příští neděli navštívit Káposfalfiho a vysvětlit mu, že my všichni jsme zajedno, že Káposfalfi pošpinil šlechtickou pověst. Myslím, abychom tam poslali Vitálise Mórtolaye."
"Myslím," odpověděl Vitális Mórtolay, "abychom tam šli všichni, aspoň se nás lekne."
"Řeknu mu, aby se klidil z naší stolice," pravil Zoltánay, kterému víno dodalo odvahy.
"Jest husarským poručíkem," prohodil Szerényi.
"Řeknu mu," pravil Zoltánay, "aby si vzpomněl na své předky."
"Bůh mu buď milostiv," řekl vážně Szerényi, pozvedaje číši, "příští neděli půjdeme ho navštívit."

Z pěti bryček vystoupilo příští neděli pět šlechticů před zámkem, vystoupili důstojně a mlčky kráčeli po schodišti, mlčky podali své navštívenky sluhovi, a teprve když je Káposfalfi uvítal, odpověděli chladně jeden za druhým: "Odpusťte, váš služebník."
Mlčení pěti šlechticů potrvalo tak dlouho, dokud se ve dveřích neobjevila Guža.
"Chtěli jsme vám něco říci," řekl Pazár Zoltánay ke Káposfalfimu.
"Napřed," odvětil Káposfalfi, "vypijí moji sousedé trochu vína, Gužo, dones vína!"
Pět hostů zavadilo jeden do druhého lokty a tváře jejich vzaly na se truchlivý výraz.
"Máme to hezkou panskou," řekl Káposfalfi, když Guža přinesla víno, "hezkou, není-liž pravda, páni sousedé?"
"Chtěli jsme vám něco říci," pronesl Szerényi, jako by přeslechl slova Káposfalfiho.
"Něco důležitého," řekl Mihály Komay. Mórtolay, Bertalány a Zoltánay souhlasně kývali hlavou.
"Na to jest dost času," pravil Káposfalfi: "Poslouž, Gužo, pánům."
"Nalejeme si sami," bránil se Zoltánay, ale Guža již naklonila se nad Zoltánaym. Podívala se na něho. Zoltánay sklopil oči. "Zatr . . .," zaklel potichu, "boží dopuštění!"
"Má z vás, pánové, někdo tak hezkou panskou," řekl Káposfalfi, když Guža šla pro nové víno: "Myslím, že by každý měnil."
"Hodláme vám říci vážné slovo," pravil nato Pazár Zoltánay, "zde Komať vysvětlí, proč jsme přišli."
"Mórtolay jest starší než já," bránil se Komay, "ten poví, proč jsme přišli."
"Jest to divná společnost," myslil si Káposfalfi, "mlčí a pijí a stále, že mně mají říci něco důležitého."
"Máte už vypito," řekl Káposfalfi, "Gužo, hej, Gužo!"
Komay rýpl kolenem do Bertalányho, Bertalány šťouchl loktem do Zoltánayho a Zoltánay vypravil ze

sebe, obrácen jsa ke Káposfalfimu: "Pane sousede, tlumočím..."
"Helyes, výborně," řekl Mórtolay sékelským nářečím, což dělal vždy, když byl pohnut. "Tlumočím přání všech," pokračoval Zoltánay, dávaje důraz na každé slovo, "myslím, že zástupci stolice jsou shromážděni, totiž já, Bertalány, Zoltánay, totiž já, Komay a Mórtolay."
Zoltánay utřel si pot z čela a mimovolně vztáhl ruku po prázdném poháru.
"Gužo," volal pan Káposfalfi, "pánům víno!" Objevila se Guža a nalévala víno. Jaksi důvěrně se chovala k Zoltánaymu, vlasy její dotkly se při nalévání zarostlé tváře Komayho, Bertalánymu položila levou ruku na rameno a starému Mórtolaymu podívala se přímo do očí, takže on v rozpacích vypil naráz celý objemný pohár.
"Chutná urozenému pánu," zasmála se Guža, nalévajíc znova.
"Cikánko," řekl Zoltánay. "A pane Káposfalfi," dodal Bertaláňy, "zájmy stavovské nás nutí" Nevěda, co by dále řekl, napil se a skončil slovy: "Bůh jest svědek."
A svižná Guža točila se kolem hostí a nalévala víno. O hodinu později vzal Mórtolay Gužu za bradu a Bertalány řekl k ní: "Kočičko!"
"Šelmičko," řekl k ní za čtvrt hodiny něžně Zoltánay, zatímco Bertalány k ní šeptal: "Gyermekem, mé dítě."
Čtyři staří šlechticové mluvili ke Guže jeden přes druhého, zatímco Káposfalfi pln údivu kroutil hlavou.
Staří počestní šlechticové byli již napilí, když vtom pootevřeným oknem do jizby zazněl zvuk houslí. Zvuk kvílivý. Bylo slyšet, že hrající na housle pod okny zámečku libuje si ve vysokých tónech, což jest značkou cikánských hudebníků.
Zvuky teskné a táhlé zalétaly mezi společnost, zvuky takové, jako když na rovinách gyarmatských za jasných nocí dlouze zašumí rákosí.
Hra teskná proměňovala se v rychlejší, náhle přešla ve zvuky živé a rychlé jako dupot hříbat, prohánějících se v údolí Tisy.
A jak přešla v rychlou, tak zase náhle zazněla teskně v melodü cikánské písně, která žaluje na smutný, tulácký život Cikánů.
"Cikán hraje," pravil Káposfalfi ke společnosti, "neměli bychom ho zavolat, aby nám zahrál?"
"Rozhodně," odpověděl neohebným jazykem Bertalány, "k jágerskému vínu patří cikánská hudba."
"Gužo," poroučel Mórtolay, "zavolej sem toho cikána."
Guža odběhla. Hlas houslí zazněl ještě, zajásal pod okny zámku, zas táhle zakvílel a pak vzdaloval se v tichu nastávajícího večera jako křik velkých bahenních ptáků. A Guža nešla ani za čtvrt hodiny, když celá společnost, nevyjímaje ani hostitele, který byl již též trochu napilý, křičela: "Hej, Gužo!"
Když ani za další půl hodiny nemohli se Guži dovolat, společnost stávala se nepokojnou, a nepokoj vzrostl, když bez zaklepání vřítil se do jizby šafář.
"Račte odpustit, velkomožní pánové," vyrážel ze sebe. "Šel jsem před čtvrthodinou z Banoku. A u Banoku před můstkem potkal jsem Gužu s Meghešem."
"Kdo je to Megheš?" vypravil ze sebe překvapený Káposfalfi.
"Inu," odpověděl šafář, "Megheš je cikán a hudebník. Vrátil se z vojny před týdnem a říkalo se, že je jako Gužin milý. Já tedy jdu z Banoku a za Banokem potkám teď Gužu s Meghešem. Megheš nesl housle."
"Kampak, Gužo," řekl jsem. "´Inu,´ odpověděla Guža, ´jdu se svým ženichem trochu do světa.´ Račte odpustiti, velkomožní pánové," končil šafář, utíraje si pot z čela, "ještě se celý třesu, ačkoliv, račte odpustit, u Cikánů je všechno možné."
A bylo. Guža se již více nevrátila.
"Naši čestnou záležitost rozluštila Guža sama," řekl za pár dní starý.Bertalány ke svým sousedům, když se opět sešli, "aspoň jsme se nemusili rozhněvat se svým sousedem Káposfalfim."
"Jest velmi dobrý člověk," pravil Mórtolay, vzpomínaje na jeho jágerské víno, "ale myslím, že této cikánské historie nejvíce on lituje."